

EURÓPSKY SÚD PRE ĽUDSKÉ PRÁVA
ŠTVRTÁ SEKCIA
ROZHODNUTIE O PRIJATEĽNOSTI
Sťažnosti č. 51233/99

RUŽENA JANČOVÁ
proti
SLOVENSKU

Európsky súd pre ľudské práva (štvrtá sekcia) na zasadnutí 8. augusta 2002 v komore zloženej zo sudcov

sir Nicolas BRATZA, *predseda*,
E. PALMOVÁ,
V. STRÁŽNICKÁ,
M. FISCHBACH,
J. CASADEVALL,
R. MARUSTE,
L. GARLICKI
a M. O'BOYLE, *tajomník sekcie*,

po oboznámení sa s uvedenou sťažnosťou podanou 27. apríla 1999,
rozhodol po porade takto:

ZÁKLADNÉ SKUTOČNOSTI

Sťažovateľka pani Ružena Jančová je slovenská občianka, ktorá sa narodila v roku 1947 a býva v Považskej Bystrici.

A. Okolnosti prípadu

Skutočnosti prípadu, tak ako ich opísala sťažovateľka, možno zhrnúť takto:

Nehnutel'ný majetok sťažovateľky, ktorý sa nachádza v Lekárovcich, bol niekoľkokrát poškodený. Podľa názoru sťažovateľky to spôsobila skutočnosť, že predala jeden zo svojich domov rómskej rodine a že miestni obyvatelia boli proti tomu,

aby sa táto rodina usadila v ich dedine. Začiatkom roku 1998 bolo začaté konanie podľa zákona o priestupkoch proti osobe, ktorá neoprávnené odoberala elektrickú energiu zo siete sťažovateľkinho domu v Lekárovciach.

Dňa 4. júna 1998 napadol sťažovateľku palicou v jej byte vo Veľkých Kapušanoch zamaskovaný muž v rukaviciach. Sťažovateľka bola vážne zranená. Ihneď po napadnutí zatelefonovala na políciu a požiadala o pomoc.

Následne sťažovateľku previezli do nemocnice. Lekári diagnostikovali zlomeniny čeľuste, predlaktia a píšľaly, ako aj veľký počet pomliaždenín. Sťažovateľka musela podstúpiť niekoľko operácií. V dôsledku zranení musela prestať pracovať a bol jej priznaný invalidný dôchodok.

Počas pobytu v nemocnici v Košiciach sťažovateľka telefonovala dvakrát na políciu a žiadala, aby ju vypočuli.

Polícia vo Veľkých Kapušanoch vypočula sťažovateľku prvýkrát 28. septembra 1998 po prepustení z nemocnice.

Dňa 3. novembra 1998 policajné oddelenie vo Veľkých Kapušanoch vec odložilo podľa § 159 ods. 4 Trestného priadku. V rozhodnutí sa uvádzalo, že nebolo možné identifikovať páchateľa útoku ani zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe.

Dňa 10. novembra 1998 podala sťažovateľka sťažnosť. Tvrdila, že polícia zabudla vysvetliť dôvody svojho rozhodnutia a že odmietla zaznamenať časť jej výpovede, ktorá sa týkala jej napadnutia.

Dňa 13. novembra 1998 okresný prokurátor v Michalovciach zrušil rozhodnutie polície z dôvodu, že bolo nezákonné. Okresný prokurátor predovšetkým uviedol, že prípadom sa mal zaoberať Okresný úrad vyšetrovania v Michalovciach. Prípad bol postúpený tomuto úradu.

V liste zo 17. decembra 1998 odbor kontroly ministerstva vnútra uznal, že polícia prvý raz sťažovateľku vypočula s veľkým časovým odstupom od spáchania trestného činu.

Dňa 19. januára 1999 vyšetrovateľ vec odložil podľa § 159 ods. 4 Trestného priadku z dôvodu, že páchateľa útoku nebolo možné identifikovať.

Dňa 17. februára sťažovateľka podala proti tomuto rozhodnutiu sťažnosť. Tvrdila, že vyšetrovateľ ju nevypočul a že dostatočne neobjasnil okolnosti prípadu. Sťažovateľka poukázala aj na to, že vyšetrovateľ nezdôvodnil svoje rozhodnutie.

Dňa 16. marca 1999 Okresná prokuratúra v Michalovciach zamietla sťažnosť ako podanú neoprávnenou osobou. V rozhodnutí sa uvádzalo, že vyšetrovateľ postupoval v súlade so zákonom a že zbral do úvahy všetky informácie, ktoré mal k dispozícii.

Dňa 10. mája 1999 inšpekčný odbor Policajného zboru potvrdil, že polícia vo Veľkých Kapušanoch konala chybné, keď nepostúpila prípad Okresnému úradu vyšetrovania v Michalovciach ihneď po prehliadke bytu sťažovateľky a po zabezpečení dôkazov.

Dňa 24. septembra 1999 Krajská prokuratúra v Košiciach zamietla sťažnosť proti rozhodnutiu o odložení veci. Konštatovala, že neexistuje žiadny dôkaz, ktorý by umožňoval identifikáciu páchateľa.

Sťažovateľka podala sťažnosti na rôzne úrady. Namietala nedostatky vo vyšetrovaní spôsobené okrem iného tým, že vec nebola bezodkladne postúpená kriminálnej polícii. Taktiež namietala, že polícia a vyšetrovateľ nezohľadnili všetky relevantné

skutočnosti a že nerešpektovali jej žiadosť, aby boli v jej prítomnosti podrobne vypočuté tri osoby, ktoré označila.

Dňa 1. marca 2000 podala sťažovateľka trestné oznámenie na tri osoby, ktoré podľa jej názoru mali spojitosť s útokom na jej osobu.

Dňa 24. septembra 2000 okresný úrad vyšetrovania prerušil trestné stíhanie týkajúce sa napadnutia sťažovateľky podľa § 173 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku. Pred vydaním tohto rozhodnutia vyšetrovateľ vypočul sťažovateľku. Dve z troch osôb, ktoré označila sťažovateľka, takisto vypočul. Podľa ich vyjadrenia poznali sťažovateľku a nemali s ňou konflikty. Popreli akúkoľvek účasť na tomto trestnom čine a uviedli, že si nespomínajú, kde boli v čase jeho spáchania. Miesto pobytu tretej osoby, na ktorú sťažovateľka podala trestné oznámenie, sa nedalo zistiť.

Dňa 19. októbra 2000 okresný prokurátor v Michalovciach zamietol sťažnosť sťažovateľky proti rozhodnutiu o prerušení trestného stíhania.

Medzitým 30. augusta 2000 podala sťažovateľka trestné oznámenie na dvoch príslušníkov Policajného zboru, tvrdiac, že sa nezaoberali jej prípadom primeraným spôsobom, takže páchatel činu nemohol byť identifikovaný.

Dňa 27. októbra 2000 inšpekčný odbor Policajného zboru odložil podanie sťažovateľky, keďže nič nenasvedčovalo tomu, že príslušníci polície spáchali trestný čin.

Dňa 6. novembra 2000 Okresný úrad vyšetrovania v Michalovciach zamietol žiadosť sťažovateľky o vylúčenie vyšetrovateľov tohto úradu z vyšetrovania. Dňa 22. decembra 2000 Krajský úrad vyšetrovania v Košiciach zamietol sťažnosť sťažovateľky proti tomuto rozhodnutiu.

Dňa 3. januára 2001 Okresný úrad vyšetrovania v Michalovciach rozhodol pokračovať v trestnom stíhaní týkajúcom sa útoku na sťažovateľku z dôvodu, že polícia zistila miesto pobytu tretej osoby, ktorú označila sťažovateľka ako možného páchatela trestného činu.

Dňa 1. marca 2001 vyšetrovateľ opäť prerušil trestné stíhanie podľa § 173 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku. V rozhodnutí sa uvádzalo, že tretia osoba označená sťažovateľkou za osobu podozrivú zo spáchania trestného činu poprela akúkoľvek účasť na napadnutí a že táto osoba si nepamätá, kde bola v čase, keď bol tento trestný čin spáchaný. Dňa 2. apríla 2001 Okresná prokuratúra v Michalovciach zamietla sťažnosť, ktorú sťažovateľka podala proti tomuto rozhodnutiu.

Medzitým 21. februára 2001 Krajská prokuratúra v Košiciach zamietla sťažnosť, ktorú podala sťažovateľka proti spôsobu vedenia vyšetrovania. Pokiaľ ide o postup polície vo Veľkých Kapušanoch, prokurátor konštatoval, že polícia odfotografovala byt sťažovateľky, zobrala odtlačky prstov a zaistila všetky ostatné dôkazy. Bol spísaný protokol, z ktorého vyplýva, že polícia nepoužila psa na vystopovanie páchatela, pretože stopy medzitým zničili obyvatelia domu. Polícia navyše vypočula šesťdesiatdva osôb predtým, ako vec odložila. Okresný prokurátor však priznal, že polícia vo Veľkých Kapušanoch postupovala nesprávne, keď nepostúpila vec vyšetrovateľovi Okresného úradu vyšetrovania v Michalovciach ihneď po vykonaní obhliadky bytu.

List prokurátora ďalej uvádza, že oneskorené vypočutie sťažovateľky zapríčinili príslušníci oddelenia polície Košice-Juh, ktorí boli o vypočutie dožiadaní počas pobytu sťažovateľky v nemocnici.

Prokurátor informoval sťažovateľku, že v priebehu vyšetrovania nedošlo k podstatným pochybeniam, ktoré by mohli mať vplyv na zákonnosť prijatých rozhodnutí.

Dňa 5. marca 2001 podala sťažovateľka proti uvedeným záverom sťažnosť na Generálnu prokuratúru SR.

V liste z 28. mája 2001 Generálna prokuratúra SR zamietla túto sťažnosť s odvolaním sa na dokumenty založené v spise. V liste sa uvádzalo, že policajné oddelenie vo Veľkých Kapušanoch privolalo záchranku a vyslalo do bytu sťažovateľky policajnú hliadku ihneď po jej telefonáte 4. júna 1998. Polícia preskúmala miesto napadnutia a zaistila tiež všetky stopy.

Neboli objavené žiadne použiteľné odtlačky prstov. V ten istý deň polícia vypočula syna sťažovateľky a dve ďalšie osoby. Dňa 10. júna 1998 polícia vypočula ďalšiu osobu, ktorú syn sťažovateľky označil ako možného páchatela. Bolo vypočuté veľké množstvo sťažovateľkiných známych, susedov a kolegov, ale bez akéhokoľvek výsledku.

V liste sa ďalej uvádzalo, že sťažovateľkin zdravotný stav neumožňoval jej vypočutie ihneď po napadnutí. Po jej prevezení do nemocnice v Košiciach polícia vo Veľkých Kapušanoch požiadala 15. júna 1988 policajné oddelenie Košice-Juh o vypočutie sťažovateľky v nemocnici. Dňa 17. júna 1998 toto oddelenie odpovedalo, že sťažovateľke operovali čeľusť a že podľa lekárov bude môcť byť vypočutá najskôr o šesť týždňov. Po prepustení z nemocnice sťažovateľku 28. septembra 1989 vypočuli policajti z policajného oddelenia vo Veľkých Kapušanoch v jej byte. Sťažovateľka uviedla, že nemala konflikty s inými osobami a že nevie, kto by mohol mať záujem spôsobiť jej zranenia. Podľa názoru Generálnej prokuratúry SR nič nenasvedčovalo tomu, že rozhodnutie o odložení veci bolo svojvoľné alebo nesprávne.

Generálna prokuratúra poznamenala, že vo vyšetrovaní sa pokračovalo v nadväznosti na trestné oznámenie, ktoré sťažovateľka podala na tri osoby 1. marca 2000. Vyšetrovateľ polície v tejto súvislosti vypočul sťažovateľku a dotknuté osoby. Nezistili sa však žiadne skutočnosti, ktoré by oprávňovali vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe. List sa končil tým, že vo vyšetrovaní sa bude pokračovať, ak sa neskôr takéto skutočnosti zistia.

Dňa 7. júna 2001 poslala sťažovateľka Generálnej prokuratúre SR list, v ktorom uviedla, že polícia a prokurátori, ktorí sa vecou zaoberali, úmyselne zatajili identitu páchatela. Namietala, že jej byt neprehliadla kriminálna polícia ihneď po napadnutí a že ju ani nevypočula. Sťažovateľka ďalej namietala, že polícia prehliadla jej byt prvýkrát štyri mesiace po útoku a že nebola konfrontovaná s tromi osobami, na ktoré podala trestné oznámenie. Nakoniec sťažovateľka uviedla, že polícia vo Veľkých Kapušanoch odmietla prísť do jej bytu a vyhotoviť záznam jej výpovede o tom, že jej 11. februára 1999 telefonovala neznáma osoba, ktorá sa jej opýtala, či chce vedieť, kto je páchatel.

Dňa 18. júna 2001 Generálna prokuratúra SR odpovedala sťažovateľke, že tento jej ďalší list neobsahuje žiadne nové informácie týkajúce sa prípadu.

B. Príslušné vnútroštátne právne predpisy

Na tento prípad sa vzťahujú nasledujúce ustanovenia Trestného poriadku.

Podľa ustanovenia § 159 ods. 4 v znení účinnom do 30. októbra 1999 polícia alebo vyšetrovateľ vec odloží, ak nimi zistené skutočnosti nepostačujú na začatie trestného stíhania proti určitej osobe. Skôr ako sa takéto rozhodnutie vydá, musí sa urobiť všetko, čo je potrebné na zabezpečenie úspešného vykonania trestného stíhania. Len čo dôvody na prerušenie trestného stíhania prestanú existovať, v trestnom stíhaní sa pokračuje podľa príslušných ustanovení Trestného poriadku.

Ustanovenie § 173 ods. 1 písm. e) ustanovuje, že vyšetrovateľ polície preruší trestné stíhanie, ak sa nepodarilo zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe.

SŤAŽNOSŤ

Podľa názoru sťažovateľky slovenské orgány nevyšetřili dostatočne útok proti jej osobe. V tejto súvislosti namieta porušenie článkov 2, 5 a 13 Dohovoru.

PRÁVNÝ STAV

Podľa názoru sťažovateľky slovenské orgány nevyšetřili dostatočne útok proti jej osobe. V tejto súvislosti namieta porušenie článkov 2, 5 a 13 Dohovoru, ktoré ustanovujú:

Článok 2

„1. Právo každého na život je chránené zákonom. Nikoho nemožno úmyselne zbaviť života okrem výkonu súdom uloženého trestu nasledujúceho po uznaní viny za spáchanie trestného činu, pre ktorý zákon ukladá tento trest.“

Článok 5

„2. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane v súlade s konaním ustanoveným zákonom: ...“

Článok 13

„Každý, koho práva a slobody priznané týmto Dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.“

Súd poznamenáva, že sťažovateľka neprišla o život a že skutok, na ktorý sa sťažuje, nemal za následok ani jej pozbavenie slobody v zmysle článku 5 Dohovoru. Keďže Súd môže pri vykonávaní svojich úloh posúdiť skutočnosti prípadu a ich právnu kvalifikáciu voľne a odlišne od názoru sťažovateľky (pozri rozsudok Camenzind proti Švajčiarsku zo 16. decembra 1997, *Reports of Judgments and Decisions*, 1997–VIII, ods. 50), v danom prípade sa javí vhodné preskúmať námietky sťažovateľky podľa článkov 3 a 13 Dohovoru. Článok 3 ustanovuje:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

Súd pripomína, že články 1, 3 a 13 Dohovoru spoločne zakladajú určité pozitívne záväzky zmluvných štátov, ktorých cieľom je chrániť jednotlivcov pred rôznymi formami zlého zaobchádzania a poskytnúť nápravu v prípadoch, keď k takémuto zaobchádzaniu došlo. Súd v minulosti okrem iného skonštatoval, že keď fyzická osoba podá sťažnosť, že bola nezákonne a v rozpore s článkom 3 vystavená zlému

zaobchádzaniu zo strany polície alebo iných osôb konajúcich v mene štátu a že za predpokladu, že takáto sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená, ustanovenie článku 3 v spojení so všeobecným záväzkom štátov podľa článku 1 Dohovoru „priznať každému, kto podlieha ich jurisdikcii, práva a slobody uvedené v ... Dohovore“, implicitne vyžaduje účinné oficiálne prešetrenie takých tvrdení [pozri rekapituláciu príslušnej judikatúry v rozsudku Al-Adsani proti Spojenému kráľovstvu (GC) z 21. novembra 2001, číslo 35763/97, ods. 37 a 38 s ďalšími odkazmi].

V súvislosti so sťažnosťami týkajúcimi sa údajného porušenia článku 2 Dohovoru Súd rozhodol, že od štátov sa vyžaduje zabezpečiť určitú formu riadneho úradného vyšetrovania umožňujúceho identifikovať a potrestať zodpovedné osoby. Nejde pritom o povinnosť dosiahnuť výsledok, ale zabezpečiť prostriedky. Súd rozhodol, že v takýchto prípadoch sa od štátnych orgánov vyžaduje, aby podnikli primerané kroky v rámci svojich možností s cieľom zabezpečiť dôkazy týkajúce sa udalosti so smrteľným následkom a identifikovať páchateľa. Akýkoľvek nedostatok vo vyšetrovaní v dôsledku ktorého je ohrozená identifikácia zodpovednej osoby, spôsobuje riziko, že štát nesplní uvedenú požiadavku (pozri *mutatis mutandis* prípad Anguelova proti Bulharsku z 13. júna 2002, číslo 38361/97, ods. 137–139 s ďalšími odkazmi).

V danom prípade sťažovateľka namietala veľký počet nedostatkov vo vyšetrovaní. Odvolávala sa v tejto súvislosti okrem iného na skutočnosť, že polícia nepoužila na vystopovanie páchateľa psa, že uplynul dlhý čas, kým bola prvýkrát vypočutá, že vec nebola ihneď postúpená okresnému úradu vyšetrovania a že vyšetrovateľ vec riadne neprešetril.

Súd zdôrazňuje, že príslušné slovenské orgány vrátane prokurátorov na troch úrovniach sa zaoberali týmito sťažnosťami a dokonca uznali, že v priebehu vyšetrovania sa stali určité chyby. Na záver však skonštatovali, že vo vyšetrovaní neboli podstatné chyby, ktoré by spôsobili neúčinnosť vyšetrovania alebo odôvodňovali záver, že rozhodnutia o odložení veci boli svojvoľné alebo nesprávne.

Z dokumentov predložených Súdu predovšetkým vyplýva, že polícia prehliadla miesto útoku a zaistila všetky stopy. Z vyhotoveného záznamu vyplýva, že polícia nepoužila psa na vystopovanie páchateľa, pretože stopy medzitým zničili obyvatelia domu. V deň útoku polícia vypočula syna sťažovateľky a niekoľko ďalších osôb. Polícia, skôr ako vec odložila, vypočula šesťdesiatdva osôb.

Prípad následne prešetril okresný úrad vyšetrovania. Tento úrad vypočul navyše tri osoby, ktoré sťažovateľka označila ako možných páchateľov. Nepodarilo sa však zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe. Vnútroštátne orgány nakoniec podotkli, že v trestnom stíhaní sa bude pokračovať, ak sa takáto skutočnosť zistia.

Súd je na základe uvedeného názoru, že neúspech ďalšieho pokroku vo vyšetrovaní je zapríčinený, odhliadnuc od prípadných čistých špekulácií, hlavne nedostatkom dôkazov. Súd nepokladá za preukázané, že túto skutočnosť možno pripísať podstatným nedostatkom vo vyšetrovaní.

Berúc do úvahy všetky dostupné informácie, Súd nedospel k záveru, že ak by sa nevyskytli nedostatky, ktoré uznali orgány a na ktoré sťažovateľka vo svojich sťažnostiach poukazovala, výsledky vyšetrovania by umožnili identifikovať a stíhať páchateľa trestného činu, ktorého je obeťou. Rozhodnutie prerušiť stíhanie pre nedostatok dôkazov preto nie je v rozpore so žiadnym záväzkom vyplývajúcim pre príslušný zmluvný štát z Dohovoru.

Z toho vyplýva, že sťažnosti založené implicitne na článkoch 3 a 13 Dohovoru sú zjavne nepodložené a musia byť podľa článku 35 ods. 3 a 4 Dohovoru odmietnuté.

Z TÝCHTO DÔVODOV SÚD VÄČŠINOU HLASOV

VYHLASUJE SŤAŽNOSŤ ZA NEPRIJATELNÚ.

Michael O'BOYLE
tajomník

Sir Nicolas BRATZA
predseda